

„Pisatelj svoj angažma, če to hoče ali ne, uresničuje v svojih delih. Drugače ne more biti. Vaše vprašanje, če sem ga prav razumel, se nanaša tudi na načine pisateljskega angažmana, ki niso literarni. Mislim, da kaj takega ni mogoče zahtevati od nobenega pisatelja, človeka sploh. Najdejo se ljudje, ki so v zasebnih stikih sramežljivi in neprepričljivi; so pisatelji, ki iz lastnega strahu ustvarjajo literaturo, pa se kot hrbro dejanje pojavi samo njihovo delo; skratka, primeri so sila različni. . .

Ako pisatelj, ki književnost pojmuje kot vest svoje dobe, zaželi tudi na drug način in ne samo s svojimi knjigami vplivati na narod in državo, pri nas nima posebnih možnosti izbire, če se ugotovi, da se njegovo mnenje v čemerkoli razlikuje od mnenja političnih vrhov. Mislim, da to ni dobro ne za pisatelja ne za politični vrh; za pisatelja zato, ker bo v komuniciranju s samim seboj izgubil občutek za realne dimenzije in možnosti političnega delovanja; za politični vrh pa zato, ker ni nihče toliko pameten, da bi lahko do pike natančno ocenil svoja dejanja in sebe, ko pa se pogovarja samo z ljudmi, ki enako mislijo. . .

Ne vidim nobenega dobrega razloga, zakaj 1948. ali katero drugo leto ne bi, recimo, bilo resen literarni povod pisatelju, ki je na kakršenkoli način doživel to leto, celo pisatelju, ki nima namena pisati politični roman, če kaj takega sploh obstaja. Informburo je velik trenutek v naši zgodovini, čas delitev v neštete smeri, nikakor ne samo politične. Takrat smo se odločali (in mogoče ta anahronistični in zastraševalni čas še vedno traja) za eno izmed dveh civilizacij, za eno izmed dveh vizij socializma, humanistično in dogmatično avtoritativno in seveda in v prvi vrsti — za svobodo namesto za suženjstvo. Prav nič ne dvomim, da smo se odločili prav in ljubo bi mi bilo, ko bi

mogel verjeti, da smo se odločili tudi dokončno. Politična ocena teh dogodkov je izrečena, in v naši zgodovini je bilo malo tako držnih in tako točnih ocen. Toda s politično oceno konkretnega dogodka ni izčrpan ne njegov literarni ne njegov dejanski pomen. Način, na kakršen se za stvarnost zanimajo pisatelji in književnost, se razlikuje od načina, kako se zanjo zanimajo politika in politiki. . .“

VIDOSAV **stevanovič**

„Verjamem, da je v pisateljski besedi zapopaden avtonomni estetski pomen, in prisegam na to, prav kot vi, toda dovolite mi, da verjamem, da ima ta beseda še en dejavnejši pomen, ki je lahko tudi absoluten — da namreč reši vznemirjeno, ubogo, prestrašeno, smrti polno deško srce nekje v nekakšnem Kragujevcu, na dnu sveta.“

Odgovore je prevedel
Tone Potokar

PREVOD